

Üniversitede 12 Eylül yasaklarına devam

YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu'nun (YÖK) geçenlerde "Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği"nde yaptığı değişiklikler Türk kamuoyunda ve akademik çevrelerde yeterince tartışılmadı.

Bugünkü yazımızda söz konusu değişiklikleri değerlendirirken, Bilim Akademisi Etik Komisyonu'nun bu konudaki çalışmasını esas alacağız. Akademi, hükümetin üç yıl önce Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) bağımsızlığını ortadan kaldırması üzerine istifa eden bir grup seçkin bilim insanı tarafından kurulmuştu. Bilim Akademisi, bir sivil toplum kuruluşu olarak bilimsel liyakat, dürüstlük ve özgürlük ilkelerini gözetiyor.

Resmî Gazete'de 29 Ocak tarihinde yayımlanan değişiklikler, bireysel ve bilimsel özgürlüklerin sınırlarını yeniden düzenlerken bazı eylem ve etkinlikleri disiplin suçu kapsamında çıkarıyor, bazıları için öngörülen yaptırımları hafifletiyor, bir kısmına yönelik yaptırımları ise ağırlaştırıyor.

Önce disiplin suçu kapsamında çıkarılan fiillere bakalım. Eski yönetmelikte suç olarak kabul edilen **"yönetimi altında bulunan kurumdan mevzuat dışı herhangi bir menfaat sağlamak"**, örneğin **"sorumlu olduğu yerdeki resmi hizmete mahsus taşıtı yasal sınırlar dışında kullanmak ya da buna göz yummak"**, ayrıca **"sorumlu olduğu birimin idaresinde ihmalde bulunmak"** disiplin suçu kapsamında çıkarılmış. Bu gibi suçlara daha önce **"yönetim görevinden ayırma"** cezası veriliyordu.

Bilim Akademisi, bu başlıkta şu eleştiriyi yöneltiyor: **"Yönetmelikte cezası kaldırılan eylemlerin büyük çoğunluğu üniversite idarecilerinin yetki alanına giren fiillerden oluştuğundan, sanki idari makamların üniversite yönetimlerinde daha keyfi bir yönetim tarzına doğru değişmesine fırsat tanınıyormuş izlenimi vermektedir."**

Buna karşılık, ceza olmaktan çıkarılan fiiller içinde Akademi'nin olumlu bulduğu noktalar da var. **"İkamet ettiği ilin hudutlarını izinsiz terk etmek," "toplulara müracaat veya şikâyet etmek," "bilimsel ihtisası ile ilgili olmayan yasaklanmış her türlü yayını görev mahallinde bulundurmamak"** bunlar arasında sayılabilir.

Akademi'ye göre, **"Eskiden suç sayılan özgürlükleri kısıtlayıcı fiillerin artık cezalandırmaya değer görülmemesini gecikmiş de olsa bireysel özgürlükleri genişletici bir gelişme olarak kabul etmek gerekir."**

Bu arada, **"Cumhuriyet'in niteliklerinden herhangi birini değiştirmeye veya ortadan kaldırmaya yönelik eylem yapmak"** diye tanımlanan eylem de artık suç unsuru olarak görülüyor. YÖK, bu ifadeyi metinden tümüyle çıkarmış. Bu fiil için **geçmişte "kamu görevinden ayırma"** cezası öngörülüyordu.

İlgili maddenin geri kalan bölümünde bulunan **"... ideolojik, siyasi, yıkıcı, bölücü amaçlarla eylemlerde bulunmak veya bu eylemleri desteklemek suretiyle kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmak; boykot, işgal, engelleme, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemlere katılmak ya da bu amaçlarla toplu olarak göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik etmek, yardımda bulunmak"** şeklinde tanımlanan eylemler yönetmeliğin yeni şeklinde de korunmuş.

Bilim Akademisi, bu noktada

Cumhuriyet'in niteliklerine karşı üniversite öğretim üyelerinin eylem yapmasının serbest hale geldiğine, bu yapılırken **"ideolojik ve siyasal eylem"** gibi kavramların genel ve içeriği belli olmayan suç kapsamında tutulduğuna dikkat çekiyor.

Öte yandan, cezası değiştirilmeyen, suç olarak korunan başka fiiller de var; **"üniversite yöneticilerinden izin almadan işyerinde toplantı yapmak, nutuk söylemek veya konferans, konser, temsil, tören, açık oturum ve benzeri faaliyetler düzenlemek"** gibi... Keza, **"Bilimsel tartışma ve açıklamalar dışında, yetkili olmadığı halde basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına resmi konularda bilgi veya demeç vermek"** eskiden olduğu gibi suç sayılmaya devam ediyor.

Bilim Akademisi, yönetmelikte devam eden bu yasakları sıraladıktan sonra şu eleştirileri kayda geçiriyor: **"Bu tür düzenlemelerin tamamı bireysel fikir özgürlüğünün önüne çekilmek istenilen setler görüntüsündedir. Fikir ifade etme özgürlüğünün kısıtlandığı hiçbir yerde ve tarihte bilimde, felsefede, sanatta, kısacası insan düşüncesinde ilerleme olmamıştır. Fikir ve ifade özgürlüğü yoksa bilim de yoktur."**

Raporun bu bölümünü okuyunca internete girerek yönetmeliğe göz atma ihtiyacını hissettim. Eski yönetmelik korunduğu, yalnızca üzerinde bazı değişiklikler yapıldığı için ilk yürürlüğe giriş tarihiyle karşılaştım. En üstte şöyle yazıyordu: **"Resmî Gazete Tarihi: 21.08.1982, Resmî Gazete Sayısı: 17789"**

Kenan Evren yargılansa da fikirleri belli ki 32 yıl sonra hâlâ üniversitelerin üzerinde asılı durmaya devam ediyor.

Not: İlgilenenler raporun tam metnine <http://bilimakademisi.org> adresinden ulaşabilirler.